

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

כ' בכסלו, התשפ"ו
10/12/2025
סימוכין: 474939825

אמות מידה להתערבות ריפוי בעיסוק בהערכה ושיקום של כישורי נהיגה

סימוכין: למעבר לחוזר מנהל הרפואה 11/2015 נהלי עבודה – השירות הארצי לריפוי בעיסוק
למעבר לניהול רשומה רפואית על פי אמות מידה לניהול רשומת מטופל במערכת הבריאות 9/2019

כתיבה ועריכה:

ד"ר פנינה וייס - מנהלת שירותי ריפוי בעיסוק ומרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה, מרכז רפואי רבין – קמפוס בלינסון
ד"ר מעין כץ – סגנית מנהלת השירות הארצי לריפוי בעיסוק, חטיבת הרפואה משרד הבריאות
גב' אורלי בוני – מנהלת השירות הארצי לריפוי בעיסוק, ממונה שוויון ונגישות, משרד הבריאות
תודה מיוחדת לחברות וועדת ההיגוי, שמלווים את התהליך לאורך השנים

תוכן עניינים

1.	כללי	2
2.	מטרת המסמך	2
3.	מונחים	2-3
4.	רקע	3-5
5.	מסגרות בהן ניתן השירות	5
6.	אחריות המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום	5
7.	תהליך הפניה וסינון ראשוני להערכת כישורי נהיגה	6-7
8.	תהליך הערכה ואבחון כישורי נהיגה	7-9
9.	התערבות קלינית לשיקום מיומנויות וכישורי נהיגה	9-10
10.	חובת תיעוד ודיווח	10-11
11.	דרישות מקצועיות לעבודה בתחום נהיגה	11
12.	אחריות מקצועית, בקרה ופיקוח	11-12
13.	נספחים	13-17

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

1. כללי

מסמך זה בא להגדיר את השירות הניתן בריפוי בעיסוק לאוכלוסייה הזקוקה להערכה ו/או שיקום כישורי נהיגה עקב שינויי גיל, תפקוד או שינוי במצב בריאות, שעלול להשפיע על המיומנויות הנדרשות לנהיגה בטוחה.

אמות מידה אלו גובשו בהסתמך על עבודה רבת שנים של חברי ועדת היגוי נהיגה, נשות מחקר מובילות מהאקדמיה ומרפאות בעיסוק מנוסות בעלות ידע וניסיון קליני בתחום ההערכה ושיקום כישורי נהיגה, שהניחו את היסודות להתפתחות התחום בארץ.

וועדת היגוי נהיגה פועלת באופן שוטף ולאורך השנים בתיאום עם גורמי השיקום והרגולציה במשרד הבריאות ומחוצה לו, תוך התעדכנות לנעשה ומתחדש בתחום.

הנושא ממשיך להיות מקודם בהובלת השירות הארצי לריפוי בעיסוק במשרד הבריאות, בשיתופי פעולה עם הגופים המובילים בארץ בתחום, במשרד ומחוצה לו.

* המסמך נכתב בגוף יחידה ובגוף רבים - בהתייחס למרפאות ומרפאים בעיסוק.

2. מטרת המסמך

2.1 קביעת אמות מידה אחידות ומומלצות לשירותי ריפוי בעיסוק בתחום ההערכה ושיקום כישורי נהיגה, לקידום שרות איכותי ומקצועי ובקרה נאותה.

2.2 העלאת מודעות לחשיבות ולתרומה של שירותי ריפוי בעיסוק בתחום כישורי הנהיגה.

3. מונחים

3.1 **כישורי נהיגה (Driving skills)** - מיומנויות שליטה מתאימות ברכב של הנהג בזמן נהיגה: תפעול הרכב, נהיגה וביצוע תמרונים בתנאי תנועה וסביבה מגוונים, תוך שימוש בידע של כללי הדרך ושמירה על נהיגה בטיחותית.

3.2 **יכולות נהיגה (Driving abilities)** - התפקוד הסנסו-מוטורי, החושי-תפיסתי, הקוגניטיבי, ההתנהגותי והפסיכומטורי הנדרש לצורך שליטה ברכב מנועי במגוון מצבי תנועה וסביבה.

3.3 **קוגניציה תפקודית** - הדרך בה אדם מנצל ומשלב את יכולות העיבוד וכישורי החשיבה שלו בכדי לבצע פעולות יומיום פשוטות ומורכבות, בסביבות חיים שונות: באשפוז, בבית ובקהילה.

3.4 **הערכה תפקודית** - הערכה לצורך מיפוי פוטנציאל טיפולי ושיקומי של המטופל, תוך איתור וניתוח יכולות וקשיים תפקודיים (פיזיים-חושיים, קוגניטיביים, רגשיים, חברתיים, התנהגותיים ועיסוקיים) הקשורים לתפקודי יום-יום בסיסיים (BADL) ותפקודים מורחבים (IADL) ולתחומי העיסוק של האדם. ההערכה מבוססת על תצפיות מובנות, ראיון, שאלונים ואבחונים סטנדרטיים ואקולוגיים.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

- 3.5 **הערכה קוגניטיבית-תפקודית – שימוש בכלים ובאינטראקציות הממוקדים בתהליכי חשיבה על מנת להבין את ההשפעה שיש לתהליכי החשיבה השונים על תפקוד והשתתפות במגוון עיסוקי יומיום, שגרות חיים והרגלים.**
- 3.6 **ניתוח הביצוע העיסוקי –** בחינת היכולת של האדם להוציא לפועל פעילות יומיומית בעיסוקים שונים המבוצעת בתצפית ישירה על האדם בעת ביצוע עיסוקיו ובאמצעות ביצוע הערכות ואבחונים שונים. התהליך לוקח בחשבון את יחסי הגומלין בין האדם, העיסוק הנבדק והסביבה בה מתרחשת הפעילות בהקשר הרלוונטי לתחומי העיסוק.
- 3.7 **התאמות –** טכניקות, כלים, אביזרים ואמצעים שנועדו לצמצם פערים, לנטרל חסמים ולאפשר לאדם להשיג תפקוד מיטבי.
- 3.8 **מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה –** יחידה מקצועית בשרותי ריפוי בעיסוק במסגרות הבריאות (מרכזים רפואיים, בתי-חולים, מכונים ומסגרות בקהילה), בהם הוכשר צוות ייעודי, נרכש הצידוד הנדרש, ונקבעו תהליכי העבודה לביצוע הערכה ושיקום כישורי נהיגה.
- 3.9 **סימולטור נהיגה –** סביבת נהיגה בטוחה ומדידה המדמה נהיגה במגוון תרחישים הניתנים לתכנון ודרוג ברמת קושי ובמורכבות. משמש להערכה ושיקום.
- 3.10 **הערכת נהיגה בפועל (ON ROAD) –** מבדק נסיעה המתקיים ברכב עם מערכת דוושות כפולה, יחד עם מורה לנהיגה בליווי מרפאה בעיסוק משקמת כישורי הנהיגה במושב האחורי, המתקיים בנתיבי נסיעה במרחב העירוני והבין עירוני בתנאי נהיגה משתנים. מבדק זה מהווה GOLDEN STANDARD בתחום הערכת כשירות נהיגה.

4. רקע

נהיגה נחשבת לאחת מהפעילויות היומיום המורחבות (IADL). פעילות זו נחוצה לאדם הבוגר בהתנהלותו היום-יומית וביכולתו לנהל חיים עצמאיים. לנהיגה חשיבות רבה לאיכות חיים, השתתפות ומעורבותו פעילה בקהילה. פעילות זו משמעותית שבעתיים במקרים בהם אין לאדם אלטרנטיבה מספקת להתניידות חלופית בקהילה למעט נהיגה.

בהיות הנהיגה פעילות כה משמעותית, על כל מרפאה בעיסוק המטפלת באוכלוסייה בוגרת, באשפוז ובקהילה, להתייחס לתחום עיסוק זה כחלק מההתערבות הטיפולית-שיקומית של ריפוי בעיסוק בכלל, בדגש על ניתוח העיסוקים והפעילויות אותם מבצע האדם בחיי היום-יום בכלל והערכת היכולת התפקודית בתחום עיסוק זה בפרט.

תחום זה בריפוי בעיסוק מתפתח ומתרחב בישראל מזה למעלה משני עשורים, בהובלת מטה ריפוי בעיסוק במשרד הבריאות, וועדת היגוי נהיגה ופורום נהיגה הכולל אנשי מקצוע מתחומים שונים. בקבוצות אלה

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

שותפים מרפאים בעיסוק מהאקדמיה ואנשי מקצוע בעלי ניסיון קליני בתחום, שעבודתם נסמכת על גופי הידע המתפתחים ונחקרים בתחום בארץ ובעולם. מסמך זה ונספחיו מתמקד בפעילות הייחודית המתקיימת במרכזי ריפוי בעיסוק ייעודיים להערכה ושיקום כישורי נהיגה. יחד עם זאת, על כל מרפא בעיסוק המטפל באוכלוסייה מגיל 16 ומעלה לתת דעתו לנושא כשירות הנהיגה במסגרת ההתייחסות המקצועית לתפקוד בתחומי החיים הרלוונטיים לאדם. מוקד ההערכה בתחום הנהיגה, המתבצע על-ידי מרפאים בעיסוק באופן כללי, הוא לספק מידע על שלושה מצבי פעולה אפשריים:

- i. במידה ונמצא כי קיים חשד שהנבדק אינו כשיר לנהיגה ולא קיים פוטנציאל לחזרה לנהיגה, תדווח המרפאה בעיסוק את מסקנות ההערכה לאדם, לרופא ולגורמי הטיפול האחרים, בדרכי הדיווח המקובלים במקום מתן השירות.
- רק בסמכות הרופא לקבוע חד משמעית כשירות/אי כשירות נהיגה ולדווח לגורמים הרלוונטיים (כגון: דיווח למרב"ד על-פי תקנות התעבורה סעיף 12ב').
- ii. במידה ונמצא כי לאדם הכישורים הנחוצים להמשך נהיגה בטוחה, תדווח המרפאה בעיסוק כי אין צורך בהמשך התערבות בתחום זה; הדיווח יועבר לאדם הנבדק ולגורמי הטיפול, בדרכי הדיווח המקובלים במקום מתן השירות.
- iii. במידה ולא ניתן להכריע בוודאות מתוך ההערכה הראשונית לגבי פוטנציאל המטופל לנהוג במצב הבריאותי הנתון, יכולה המרפאה בעיסוק להמליץ על אפשרות להרחיב ולהעמיק את תהליך הערכת כשירות הנהיגה במרכזי ריפוי בעיסוק ייעודיים ו/או על האפשרות להתאמת התערבות מקצועית מותאמת אישית.

פעילות לפיתוח מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה

וועדה ההיגוי המקצועית בתחום הנהיגה, בשיתוף עם אנשי מקצוע חוקרים ומטפלים קליניים, הגדירה סוללת הערכה מקיפה לבחינת כישורי הנהיגה, הכוללת אבחונים, שנמצאו מנבאים כושר נהיגה ו/או נמצאים במתאם לפוטנציאל ההצלחה בתהליך שיקום הנהיגה ונהיגה בפועל. סוללת האבחונים המומלצת כוללת אבחונים: סנסומוטוריים, וויזואליים, התנהגותיים, קוגניטיביים ותפקודיים, בהתמקד על המרכיבים הנחוצים לתפקוד תקין של נהיגה לרבות הערכת נהיגה בפועל. סוללה זו מתעדכנת מעת לעת ככל שהנושא נחקר ומתפתח, ומופצת על-ידי חברי וועדת ההיגוי למרפאים בעיסוק העוסקים בתחום.

ההערכה המקיפה נערכת, לפי הצורך, בשיתוף פעולה עם צוותי הרפואה וגורמי מקצוע אחרים, ובשיתוף מורים לנהיגה בעת ביצוע הערכות נהיגה בפועל (נספח 1 – הערכת נהיגה בפועל (ON ROAD)).

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

כחלק מתהליכי הערכת כישורי הנהיגה מספקים המרפאים בעיסוק, ככל שמתבקש, מידע מקצועי המכוון לסייע לגופים שונים בקבלת ההחלטה על כשירות הנהיגה של אנשים עם מגבלה או ירידה תפקודית, ביניהם: מרב"ד, משרד התחבורה, ביטוח לאומי, אגף השיקום במשרד הבריאות, אגף השיקום משרד הביטחון, רופאים וכל גורם אחר רלוונטי, כחלק ממנגנוני הערכת הכשירות הרפואית לנהיגה. חשוב לציין, כי ההחלטות לגבי כשירות נהיגה וקבלת רישיון נהיגה מתקבלות על-ידי הגורמים המוסמכים בלבד. המרפאים בעיסוק בכל מסגרות הטיפול ו/או השיקום, לרבות במרכזי ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה, משמשים כגורם מיעץ בלבד. אין בסמכותם החוקית לקבוע באם האדם הנבדק כשיר או לא לנהיגה, ואין הם יכולים להבטיח לנבדקים שהרשויות המוסמכות יקבלו בהכרח את מסקנות ההערכה אותה ביצעו. עניין זה מובהר לנבדקים בטרם תהליך ההערכה ו/או ההתערבות.

5. מסגרות בהם ניתן השירות

שירותי ריפוי בעיסוק בתחום הערכה ושיקום כישורי נהיגה משולבים בשירותי ריפוי בעיסוק הניתנים לאוכלוסייה המבוגרת במרכזים הרפואיים (בתי החולים) ובמסגרות בקהילה, רובן בקופות המבטחות. עם השנים והצורך ההולך ועולה, התפתחו והתבססו בשירותי ריפוי בעיסוק השונים ברחבי הארץ מרכזים ייעודיים, קרי, "מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה". התפתחות זו הובילה לצורך לנסח המלצה לאמות מידה אחידות להקמה והפעלה של מרכזים אלו (נספח 3 - המלצה לדרישות בסיסיות להקמת מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה); וכן המלצה לפיתוח תוכניות הכשרה, הדרכה והתמקצעות, אחידות ככל שניתן, לביצוע הערכה כוללת ומקיפה של כישורי נהיגה על-ידי מרפאים בעיסוק שהוכשרו לכך (נספח 2 - הכשרה, הדרכה והתמקצעות).

6. אחריות המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום

- 6.1 היכרות עם חוקים, תקנות ונהלים בתחום התעבורה והקפדה על שמירתם.
- 6.2 הקפדה על סטנדרטים מקצועיים.
- 6.3 שמירה והקפדה על רמת מקצועיות ורמת מיומנויות גבוהה.
- 6.4 שימוש בכלי הערכה עדכניים ומבוססי ראיות מהארץ ומהעולם.
- 6.5 העמקת הידע המקצועי בתחום באמצעות ביצוע תהליכי הכשרה והדרכה אחידים ומתאימים.
- 6.6 שמירה על זכויות הנבדקים ומשפחותיהם.
- 6.7 עבודה משותפת עם צוותי הרפואה וגורמי מקצוע אחרים.
- 6.8 עבודה משותפת עם גופי רגולציה.
- 6.9 קידום התחום על-ידי העלאת מודעות לשירותי ריפוי בעיסוק במערך הבריאות, החינוך והרווחה.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

7. תהליך הפניה וסינון ראשוני להערכת כישורי נהיגה

7.1 הפניה

במהלך הטיפול והשיקום במבוגרים במסגרות הבריאות מאתרים המרפאים בעיסוק, רופאים ו/או מטפלים נוספים במוסד, מטופלים הזקוקים להערכה ו/או שיקום כישורי נהיגה. נבדקים מהקהילה מופנים, בעת הצורך, למרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה במסגרת הרפואית על-ידי גורמי מקצוע שונים, ביניהם: רופאים, צוותי טיפול ושיקום ממסגרות שונות, רופאים ואנשי מקצוע מהמרב"ד, עורכי-דין, או כפנייה עצמית של האדם הנבדק עצמו ו/או בני המשפחה.

7.2 סינון ראשוני לבדיקת התאמת המטופל לתהליך ההערכה (סימוכין: חוזר מינהל הרפואה

11/2015, נהלי עבודה – השרות לריפוי בעיסוק, נוהל 2.2)

7.2.1 בתחילת הסינון הראשוני תוודא המרפאה בעיסוק כי הועברו המסמכים הרפואיים הרלוונטיים, באמצעותם ניתן לבחון האם האדם הנבדק עומד מבחינה רפואית בדרישות החוק, התקנות וההנחיות הרפואיות לנושא כשירות רפואית לנהיגה, ושלא קיימת התווית נגד לנהיגה או מניעה רפואית להתחיל בתהליך.

7.2.2 בהסתמך על המידע המקדים המועבר, על המרפאה בעיסוק לבחון באמצעים העומדים לרשותה את המרכיב התפקודי ומרכיבי התנהגות כבסיס להחלטה האם האדם הנבדק מתאים לתהליך הערכת שיקום כישורי נהיגה בעת הזו.

7.2.3 בהמשך, ככל שיש צורך במידע נוסף, תפעיל המרפאה בעיסוק שיקול דעת מקצועי בבחירת מבדקי סינון, ביניהם: תצפית, אבחונים מבוססי ראיות ככל שישנם (ניתן מתוך בטריית האבחונים המוצעת לעוסקים בתחום), ראיון של האדם הנבדק ו/או אחר משמעותי (בן משפחה, מטפל עיקרי), בכדי להשלים מידע ולזהות אם ישנם פערים בהתייחס ליכולות התפקודיות ולתפיסת האדם את מצבו הרפואי.

7.2.4 כחלק מתהליך הסינון על המרפאה בעיסוק לוודא שהאדם הנבדק:

- א. יכול לתקשר ומביע הסכמתו לביצוע ההליך.
- ב. מוכן ומביע הסכמתו מראש לחתום על ויתור סודיות רפואית בגין האפשרות לקבלת מידע מקדים - רפואי או אחר, ולהעביר מידע מדו"ח ההערכה לרופא מטפל או כל גורם טיפולי מקצועי אחר (סימוכין: נהלי ריפוי בעיסוק 11/2015, נוהל 2.2 סעיף 6.6):
- ג. למטרת הערכה זו, מוכן ומביע הסכמתו לספק:

• מידע רפואי הכרחי רלוונטי לביצוע הערכה בתחום הנהיגה, ובכלל זה התייחסות

לתרופות שנוטל או פרוצדורות רפואיות שעובר בעת זו.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

- במידת הצורך, כל מידע משמעותי נוסף: לגבי תפקודי נהיגה קודמים, סטטוס רישיון הנהיגה, מעורבות בתאונות ועוד.

- שם ודרכי התקשרות עם הרופא/הגורם המטפל.

ד. ככל שהאדם אינו מעוניין בהעברת מידע, זכותו לוותר על הבדיקה.

8. תהליך הערכה ואבחון כישורי נהיגה

תחום ההערכה ואבחון כישורי נהיגה הינו תחום מורכב בארץ ובעולם. נערכים מחקרים רבים המכוונים להגדרת כלי הערכה מבוססי ראיות וקביעת מודלים לשיקום נהיגה באוכלוסיות שונות.

לא בכל הערכת כישורי נהיגה יש הכרח להעביר את כל בטייית האבחונים. יש מבדקים אשר מהווים סנן ואי-עמידה בביצוע מינימלי שלהם, לצד התרשמות מקצועית מהאדם הנבדק, מהווים אינדיקציה מספקת להפסקת תהליך ההערכה בנקודת הזמן, ו/או אי-יציאה למבחן נהיגה בפועל ו/או קבלת החלטה לגבי כשירותו של האדם הנבדק לנהוג.

בישראל, עם השנים נצבר ניסיון מקצועי ומחקרי רב, ונבנה תהליך הערכה והתערבות מקיף, הכולל:

8.1 עריכת פרופיל עיסוקי - ראיון המתמקד במצב הרפואי והתפקודי ותיאום ציפיות

8.1.1 על המרפאה בעיסוק לאסוף פרטים אישיים ואחרים, בהתאם לטופס קבלה מקובל, לרבות מידע על היסטורית הנהיגה של האדם הנבדק.

8.1.2 להגדיר, ביחד עם האדם הנבדק, מהם הצרכים ומהן מטרות הנהיגה וההתניידות בקהילה (נסיעה קבועה לעבודה, נסיעות קצרות לעיתים רחוקות ועוד) ולבחון את הסטטוס התפקודי, כולל: מידת עצמאות בפעילויות BADL ו- IADL.

8.1.3 להבהיר לאדם הנבדק, טרם תחילת הבדיקה, את מטרות ההערכה והשלכותיה.

8.2 מבדקי סינון ראיה

8.2.1 על המרפאה בעיסוק לבחון את המידע הרפואי המועבר של האדם הנבדק בתחום הראיה.

8.2.2 לוודא מתוך המידע המועבר, שחדות הראיה ושדות הראיה עומדים בדרישות החוק לצורך נהיגה במדינת ישראל.

8.2.3 לבדוק מיומנויות ויזואליות שכוללות תנועות עיניים, סקאדות ורגישות לניגודים, כמו גם תפקודי ראייה נוספים, בהתאם לצורך.

8.2.4 בהמשך יש להתייחס להשפעה של תפקודים אלו על תפיסה חזותית ומרחבית בהתאם.

8.3 הערכה סנסומוטורית-תפקודית

8.3.1 על המרפאה בעיסוק לבצע ניתוח ביצוע עיסוקי, כדי לוודא באם לאדם הנבדק יש את המיומנויות

והתפקודים הסנסומוטוריים באמצעותם יוכל לשלוט באופן בטיחותי ברכב ולהוציא לפועל את פעילות הנהיגה, ביניהם: כוח, תחושה, קואורדינציה וטווח תנועה של גפיים עליונים ותחתונים; שיווי משקל

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

סטטי ודינאמי בישיבה; תנועתיות גו וצוואר, טונוס, זמן תגובה תוך שימוש באבזור/ציוד מותאם לצורך שליטה מכאנית ברכב.

8.3.2 לבחון את הצורך בהתאמה ושימוש באבזור/ציוד, יכולת ביצוע מעברים אל ומתוך הרכב, וכן היכולת לאחסן ולהוציא באופן עצמאי או עם סיוע כל אביזר נדרש להתניידות (כגון: הליכון, כיסא גלגלים, קלנועית).

(*) בעת הצורך, על המרפאה בעיסוק להיוועץ עם גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים באשר למגבלות ו/או הצרכים, כגון: רופא, פיזיותרפיסט, וגורם מקצועי רלוונטי אחר).

8.4 הערכת מיומנויות תפיסה וקוגניציה תפקודית

8.4.1 על המרפאה בעיסוק לבצע סקירה קוגניטיבית-תפקודית, כולל:

- א. הערכת פוטנציאל לפגיעה קוגניטיבית בהתאם להיסטוריה הרפואית ואבחנות.
- ב. ביצוע מבדקי סינון ומבדקים קוגניטיביים מעמיקים לשם קביעת נוכחות מגבלה קוגניטיבית ורמת הפגיעה והלקות התפקודית כתוצאה מכך.
- ג. לבחון ולקבוע את מידת ההיכרות של הפרט עם חוקי תנועה בסיסיים ותמרורים. לבחון ולקבוע את מידת המודעות של הפרט ליכולותיו בדגש על ההערכה העצמית לגבי מסוגלותו לנהוג בבטחה.

8.5 הערכת מיומנויות נהיגה בסימולטור - רכיב אופציונלי בהערכה

בחלק משירותי ריפוי בעיסוק, לרבות במרכזי ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה, קיים סימולטור לביצוע הערכה ותרגול, כאשר הסימולטור משמש אמצעי נוסף להערכת המיומנויות הנדרשות בעת נהיגה ובדיקת זמן התגובה בסביבה בטיחותית ואקולוגית. חלק זה בתהליך ההערכה הוא אופציונלי, בהתאם לשיקול הדעת המקצועי של המרפאה בעיסוק והנהלת המוסד הרפואי, ומהווה שלב בדיקה נוסף בתהליך ההחלטה, לרבות לפני החלטה על יציאה למבחן נהיגה בפועל. בנוסף, בתהליך שיקום מיומנויות נהיגה משמש הסימולטור אמצעי תרגול ואמון בסביבה בטיחותית ואקולוגית.

8.6 הערכת נהיגה בפועל (on road)

מבין תוצאות המחקרים נמצא בין היתר, כי הערכת נהיגה בפועל (נהיגה בכביש), הינה מבין האמצעים המתאימים ביותר לקבלת החלטה על כשירות האדם לנהיגה בפועל. ההערכה מתבצעת אך ורק לנבדקים שנמצאו מתאימים, בהתאם לשיקול דעת מקצועי של המרפאה בעיסוק במרכז.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

הערכת נהיגה בפועל מתבצעת במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה בלבד בשיתוף עם מורים לנהיגה מיומנים שעברו הדרכה לעניין זה (כמתואר בנספח מס' 1).
הערכת נהיגה בפועל חיונית בכדי להבין את השפעת הליקויים המזוהים על הנהיגה בפועל ועל פוטנציאל הנהיגה, ומהווה השלמה להערכות הקליניות המשמעותיות לזיהוי גורמים מקדמים או מעכבים נהיגה ויכולת שימוש במיומנויות שהוערכו בקליניקה בסביבת הנהיגה הטבעית.

8.7 סיכום תהליך ההערכה

8.7.1 בסיום כל תהליך ההערכה, על המרפאה בעיסוק לכתוב דוח מסכם הכולל התייחסות למיומנויות ומרכיבי התפקוד אשר נבדקו במסגרת ההערכה הקלינית, הממצאים ותוצאות ההערכה וכן המלצות להמשך; ובכלל זה, המלצה להתאמת רכב ואבזור.

8.7.2 בהסתמך על ממצאי ההערכה והמסקנות, כולל הדוח המסכם את אחת מההמלצות הבאות:

- א. אין עדות לליקוי שעלול לעכב חזרה בטיחותית לנהיגה בעת זו.
- ב. נמצא כי התפקוד וכישורי הנהיגה של המטופל עומדים ברף של נהיגה בטיחותית עם ההתאמות הנדרשות.

ג. נמצא כי יש צורך בהערכה מקיפה יותר ו/או התערבות והערכה חוזרת.

ד. לא מומלצת נהיגה עקב המצב הבריאותי והתפקודי כפי שעלה בעת ההערכה.

8.7.3 במידה ומומלצת הערכה מקיפה יותר ו/או התערבות שיקומית, יש לציין בסיכום באם קיים פוטנציאל קליני לשפור המיומנויות הנדרשות בעת נהיגה בכדי להגדיל את הסיכוי לנהיגה בטוחה; וכן, האם מומלץ להפנות לבצע זאת במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה ייעודי, ו/או ביצוע הערכת כשירות נהיגה בפועל.

8.7.4 בתום תהליך ההערכה על המרפאה בעיסוק לשתף את האדם הנבדק, הגורם המטפל ו/או אחר משמעותי לגבי המסקנות וההמלצות שהתקבלו, כולל האופציות להמשך נהיגה בטוחה, פירוט גורמי סיכון והתאמות שיש לבצע במידת הצורך, לדווח ולתעד בכתב כמפורט ונדרש בנהלי עבודה – שירות ריפוי בעיסוק (סימוכין: נהלי ריפוי בעיסוק 11/2015, נוהל 2.2 סעיף 6).

9. התערבות קלינית לשיקום מיומנויות וכישורי נהיגה

בהיות הנהיגה פעילות משמעותית, על כל המרפאים בעיסוק המטפלים באוכלוסייה בוגרת, באשפוז ובקהילה, להתייחס לתחום עיסוק זה כחלק מההתערבות הטיפולית-שיקומית של ריפוי בעיסוק בכלל, בדגש על ניתוח העיסוקים והפעילויות והערכת היכולת התפקודית בתחום זה בפרט.
במידה ובתהליך ההערכה נמצא צורך בהעמקת ההערכה ובדיקת פוטנציאל עתידי לנהיגה, יוצע לאדם הנבדק לעבור התערבות לשיקום כישורי נהיגה הכוללת תרגול, רכישת אסטרטגיות, והמלצות לשינויים והתאמות ברכב.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

9.1 תהליך שיקום מיומנויות וכישורי הנהיגה כולל, בין היתר:

9.1.1 העלאת מודעות לאדם הנבדק, ו/או משפחתו, ו/או אחר משמעותי בנושאים הקשורים לבטיחות בנהיגה.

9.1.2 התערבות מטה-קוגניטיבית.

9.1.3 תרגול לשיפור ושימור יכולות סנסומוטוריות, קוגניטיביות ותפקודיות.

9.1.4 המלצה על התאמת אביזרי עזר, ברכב ובסביבתו.

9.1.5 אימון בסימולטור.

9.1.6 בחינת התנאים, התאמתם והכנתם לנהיגה בפועל (כמפורט מעלה).

9.1.7 הדרכת המטופל ומורה הנהיגה לגבי מטרות ודגשים בשיעורי הנהיגה.

9.2 ייעוץ והדרכה לאדם הנבדק ו/או אחר משמעותי, בין היתר:

9.2.1 ייעוץ והדרכה, לאדם ו/או משפחתו ו/או אחר משמעותי, כולל חשיפה לאסטרטגיות נהיגה הגנתיות (מניעה וביטחון), ולנושאי תכנון וארגון הקשורים לנהיגה בטוחה.

9.2.2 ייעוץ, הדרכה והמלצה לאדם ו/או משפחתו, גורם מטפל ו/או אחר משמעותי בנושא המעבר להפסקת נהיגה ויצירת תוכנית להתניידות חלופית, ותרגול במידת הצורך, לרבות תחבורה ציבורית, מוניות, העזרות במשפחה ו/או חברים, הליכה ברגל, שימוש באביזרי התניידות (כגון: קלנועית).

9.2.3 המלצה לביצוע הערכות תקופתיות חוזרות.

10. חובת תיעוד ודיווח

10.1 יש לנהל רשומה בתיק הרפואי כנדרש על-פי חוק זכויות החולה ועל-פי אמות המידה לניהול רשומת מטופל במערכת הבריאות, ועל-פי דרישות דיווח בנהלי עבודה – שירות ריפוי בעיסוק (סימוכין: חוזר מינהל הרפואה 11/2015, קובץ 2 – הנחיות מקצועיות – מערך התערבות טיפולית, בסעיפים הרלוונטיים) (מצורפים קישורים בתחילת המסמך).

10.2 יש לתעד בתיק הרפואי או בדו"ח מסכם את כל התהליך ההערכה ו/או ההתערבות השיקומית, במידה ונעשתה, כולל מטרות, כלים, תוצאות, מסקנות והמלצות; לרבות המלצות לגורמים הרלוונטיים להתאמת רכב ו/או אבזור בהתאם לצרכי האדם הנבדק.

10.3 יש לשתף את האדם הנבדק, גורם מטפל ו/או אחר משמעותי לגבי המסקנות שהתקבלו מההערכה ו/או ההתערבות השיקומית לגבי האופציות להמשך נהיגה בטוחה, כולל האופציות להמשך נהיגה בטוחה, פירוט גורמי סיכון והתאמות שיש לבצע במידת הצורך, ולתעד את הנאמר.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

10.4. בהתאם לנהלי מקום מתן השירות, ועל-פי הסכמת הנבדק מראש וחתימתו להעברת מידע, יועברו ממצאי ההערכה ו/או הטיפול לאדם הנבדק, לרופא ולגורם המטפל ו/או לגורם המפנה או לגורם מקצועי אחר.

10.5. במידה וממצאי הערכה מעידים על ליקוי המחשיד לאי-כשירות לנהיגה בעת זו, יועבר הדוח ישירות, לאחד או יותר מהבאים, בהתאם למקרה: רופא ו/או הגורם המטפל המפנה, רופא המשפחה, רופא מטפל אחר, או רופא שאחראי במוסד הרפואי על שירותי ריפוי בעיסוק בתחום זה, או לגורם מקצועי אחר.

10.6. הממצאים יתועדו ברשומה הרפואית; ובמידת הצורך, תצורף המלצה לרופא על הצורך בדיווח לגורמים המוסמכים ו/או הרשויות.

10.7. דו"ח סיכום ההתערבות המקצועית במרכזי ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי הנהיגה יכתב בתבנית אחידה (בהתאם למסמך המקצועי שפותח על-ידי חברי ועדת ההיגוי).

11. דרישות מקצועיות לעבודה בתחום נהיגה

11.1. על המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום להיות בעלי וותק של שנתיים לפחות בטיפול ריפוי בעיסוק עם מבוגרים.

11.2. על המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום לקבל הדרכה מקצועית בהתאם לנוהל הדרכה 1.4. בחוזר מנהל הרפואה 11/2015 (מצורף קישור בראשית המסמך).

11.3. מומלץ כי הצוות הייעודי העובד במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה יעבור הכשרה מקצועית מתאימה, כולל קורס קליני בסיסי, טרם תחילת העבודה בתחום ויקבל הדרכה מקצועית ייעודית (כמפורט בנספח מס' 2 - הכשרה, הדרכה והתמקצעות).

11.4. מומלץ כי המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום ישתתפו מעת לעת בהשתלמויות ובלמידה מקצועית בתחום כישורי נהיגה ותחומים רלוונטיים.

12. אחריות מקצועית, בקרה ופיקוח

12.1. מנהל מוסד/מסגרת בריאות אחראים על השירות הניתן על-ידי המרפאים בעיסוק במרכז.

12.2. מנהלי שירותי ריפוי בעיסוק במסגרת הבריאות, או מי מטעמם, יהיו אחראים ישירות על השירות הניתן על-ידי המרפאים בעיסוק במרכז.

12.3. המרפאה בעיסוק שנבחרה לנהל את מרכז ההערכה ושיקום כישורי נהיגה תעבור על תהליך ההערכה ודו"ח הסיכום בטרם יועבר לגורם המפנה ו/או לנבדק ו/או לגורם חיצוני אחר.

12.4. המרפאים בעיסוק העוסקים בתחום יעשו שימוש בכלי הערכה עדכניים ומבוססי ראיות לשמירה על רמת מקצועיות ואיכות.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

12.5 ככלל, מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה יתנהל תחת פיקוח ובקרה פנימית, כמקובל במקום מתן השירות.

12.6 מרכזי ריפוי בעיסוק בתחום הערכה ושיקום כישורי נהיגה יבוקרו על-ידי משרד הבריאות כחלק מתהליכי הבקרה והפיקוח על שירותי ריפוי בעיסוק הנהוגים במוסד הבריאות.

נספחים

1. נספח מס' 1 - הערכת נהיגה בפועל (on road)
2. נספח מס' 2 – הכשרה, הדרכה והתמקצעות
3. נספח מס' 3 - המלצה לדרישות בסיסיות להקמת מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה

אמות מידה אלו מומלצות לעוסקים במתן שירותי ריפוי בעיסוק בתחום הערכה ושיקום נהיגה.

השירות הארצי לריפוי בעיסוק - חטיבת הרפואה, משרד הבריאות

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

נספח מס' 1 - הערכת נהיגה בפועל (on road)

הערכת נהיגה בפועל בכביש (on road) נמצאה במחקרים כאחד האמצעים המתאימים ביותר לקבלת החלטה על כשירות האדם לנהיגה.

הערכת נהיגה בפועל מתבצעת במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה בלבד, אך ורק לנבדקים שנמצאו מתאימים, בהתאם לשיקול דעת מקצועי של המרפאה בעיסוק במרכז. הערכה זו חיונית בכדי להבין את השפעת הליקויים על הנהיגה בפועל. הערכה זו מאפשרת תצפית על הנהיגה בסביבה הטבעית ובכך מסייעת לזיהוי גורמים מקדמים או מעכבים נהיגה. כמו כן, הערכה זו מאפשרת לזהות יכולת שימוש במיומנויות שהוערכו בקליניקה.

תנאים מחייבים לביצוע הערכת נהיגה בפועל (on-road):

- א. וידוא רישיון נהיגה בתוקף.
 - ב. מתבצעת בנוכחות מורים לנהיגה שהוכשרו לכך, ובנוכחות מרפאה בעיסוק בעלת מיומנות בתחום הערכה ושיקום כישורי נהיגה שהוכשרה לכך במסגרת קורס הסמכה ייעודי.
 - ג. מתבצעת ברכב עם דוושות כפולות, שהותאם לצורכי הוראת נהיגה ולצרכים המיוחדים של הנבדק, כפי שהוערכו ונקבעו על-ידי הצוות המקצועי.
 - ד. יש לבצע מהלכים מקדימים לקביעת התאמת הרכב לשם ביצוע הערכת נהיגה בפועל בהיבטים של מפתח כניסה ושימוש במנגנוני הרכב.
- בעת הצורך, על המרפאה בעיסוק במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה להיוועץ עם גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים באשר למוגבלויות ו/או הצרכים (רופא, פסיכולוג, פיזיותרפיסט, וגורם מקצועי רלוונטי אחר במרב"ד ואחר).
- בחינת הערכת תפקוד הנהיגה בפועל תבוצע במסלולים סטנדרטים שנבנו בארץ על סמך קריטריונים מקובלים בעולם, וניתן לקדד את הביצוע בכלי מדידה מקובלים ואחידים.
- מבנה המסלול מאפשר לבחון אספקטים שונים של הנהיגה; מדובר על מסלול מדורג עם מאפייני דרך משתנים הנדרשים בכדי לבחון את הקשיים של האדם הנבדק באופן פרטני, ואת היכולות שנשמרו בהסתמך על ניסיון העבר שלו כנוהג, תוך התייחסות למטרות שהציב לעצמו האדם בנהיגה.
- בסיום הערכת הנהיגה בפועל על המרפאה בעיסוק לגבש החלטה והמלצה להמשך התערבות בתחום,

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

בהתבסס על הממצאים הקליניים ותוצאות הנהיגה בפועל:

- א. האם ניתן להמליץ שהנבדק יכול לנהוג בצורה בטיחותית.
 - ב. לבחון האם ניתן לקבוע אסטרטגיות המתאימות לפצות על ליקויים שונים, לרבות ליקויים קוגניטיביים-תפקודיים (לדוגמא, המלצה/אי-המלצה על שימוש בטכנולוגיות של ניווט בהתחשב ביכולותיו של האדם הנבדק).
 - ג. במחלות פרוגרסיביות, לבחון האם להמליץ על הערכה חוזרת לאחת תקופת זמן.
 - ד. לבחון את הצורך להתאמות רכב ואבזור באופן יותר אקולוגי, מדויק וממוקד.
- מומלץ כי בסיום הערכת נהיגה בפועל ייכתב דו"ח בפורמט קבוע ואחיד, כפי שקיים כיום במכונים.
- דף הנחיות מומלץ מפורט יועבר על-ידי וועדת ההיגוי לשירות ריפוי בעיסוק שיפתח מרכז ייעודי להערכה ושיקום נהיגה.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

נספח מס' 2 - הכשרה, הדרכה והתמקצעות

מסגרת הדרכה והכשרה הולכת ומתרחבת עם השנים, ככל שיותר מרפאים בעיסוק עוסקים בתחום ונפתחים מרכזים ייעודיים.

דרישות בסיסיות מומלצות להתמקצעות בתחום הערכה ושיקום כישורי נהיגה:

- א. וותק מקצועי של שנתיים לפחות בטיפול ריפוי בעיסוק עם מבוגרים.
- ב. הכשרה מקצועית מתאימה (השתתפות בקורסים ייעודיים בארץ ו/או בחו"ל).
השתתפות בקורס קליני בסיסי (שלב א) – למרפאים בעיסוק המיועדים לעבוד בתחום במסגרת שירות ריפוי בעיסוק או במרכז ייעודי להערכה ושיקום כישורי נהיגה (מתקיים בארץ מעת לעת).
השתתפות בקורס מתקדם (שלב ב) וקורס התאמות רכב – למרפאים בעיסוק שכבר עובדים בתחום, לשם התמקצעות.
- ג. המשך השתתפות בקורסים ייעודיים ככל שמתקיימים קורסים בארץ, ו/או בקורסים שווי ערך בחו"ל.
- ד. ליווי והדרכה על-ידי אנשי מקצוע בעלי ידע וניסיון מוכח של עבודה בתחום בעת הנוכחית.
- ה. התעדכנות בספרות המקצועית המקובלת בארץ ובעולם, בהתאם להמלצות ועדת היגוי בנושא.

מומלץ כי תהליך הכשרה והדרכה יהיה מובנה:

- א. בכדי לבצע הערכות באופן עצמאי ולכתוב דו"חות מקצועיים כנדרש בתחום, מומלץ שמרפאה בעיסוק העוסקת בתחום תעבור תהליך הכשרה והדרכה מקצועית:
בפתיחת מרכז חדש להערכה ושיקום כישורי נהיגה – הדרכה חיצונית על-ידי מרפאה בעיסוק בעלת ידע וניסיון קליני מוכח (מי שבצעה הערכות באופן עצמאי ומבוקר, ממוסד בו כבר פועל מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה).
- ב. במסגרות בהם פועל מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה – מומלץ לבצע הכשרה מקצועית בליווי הדרכה מקצועית מתוך המסגרת.

מומלץ כי ההדרכה והליווי המקצועי יכללו בין היתר:

- א. תצפית המרפאה בעיסוק המודרכת על המרפאה בעיסוק המדריכה - לפחות 3 הערכות מלאות, כולל: הערכות נהיגה מעשיות ושיחה עם האדם הנבדק ו/או המשפחה.
- ב. תצפית המרפאה בעיסוק המדריכה על המרפאה בעיסוק המודרכת במקום עבודתה - לפחות 2 הערכות מלאות, כולל: שיחה עם הנבדק ו/או המשפחה והדרכה אישית והערכות נהיגה מעשיות.
- ג. ליווי בכתיבת של כ- 10 דו"חות. מומלץ שלפחות לגבי ארבעה מהנבדקים, בעיקר בדו"חות הראשונים, תתבצע הדרכה פרטנית - מדריך/מודרך, וככל שתהליך הלמידה יתקדם ובהתאם לשיקול הדעת של המדריכה, ניתן לשלב 2-3 מודרכים בו-זמנית, בכדי לעודד למידת עמיתים.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

יש לשאוף לכך שהנבדקים עליהם מתבצעת ההדרכה יהיו בעלי אפיונים מגוונים (גיל, אבחנה, מורכבות וכו').

מבנה ההדרכה המומלץ:

- א. הדרכה פרטנית - מדריכה ומודרכת.
- ב. הדרכה משולבת של 2 מדריכים ו-2 מודרכים (מומלץ, בפרט בשלב של כתיבת הדו"חות, לצורך בקרה והעשרה).
- ג. תצפית פרטנית ו/או של יותר ממודרך אחד בו-זמנית, על-פי שיקול הדעת של המדריכה, בהתחשב במרכיבים פרגמטיים כגון שטח, מקום בקליניקה וברכב, ובכל מקרה תלויה בהסכמת כל המעורבים, לרבות האדם נבדק.

תיעוד תהליך ההדרכה

- א. יש להחתים את המודרכת על חובת שמירת סודיות רפואית, כנדרש במוסד המארח.
- ב. כל הדרכה תתועד בטופס ייעודי שימולא על-ידי המדריכה והמודרכת, בו יצוינו שמותיהן ומספר הרישיון שלהן, תאריך ביצוע ההדרכה (מ-עד), מקום ביצוע ההדרכה, תכני ההדרכה, היקף השעות, כמות הערכות/הדו"חות עליהם בוצעה הדרכה, ניסיון המדריכה בתחום.
- ג. בסיום יש להוסיף חתימה של המדריכה והמודרכת.

דף הנחיות מומלץ מפורט יועבר על-ידי וועדת ההיגוי לשירות ריפוי בעיסוק שיפתח מרכז ייעודי להערכה ושיקום נהיגה.

**משרד
הבריאות**
לחיים בריאים יותר

חטיבת הרפואה
השירות הארצי לריפוי בעיסוק
National Occupational Therapy Service

נספח מס' 3 –

המלצה לדרישות בסיסיות להקמת מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה

במרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה ניתנים שירותים לאוכלוסייה הזקוקה להערכה ו/או שיקום כישורי נהיגה עקב שינויי גיל, תפקוד או מצב בריאות שעלולים להשפיע על מיומנויות נדרשות לנהיגה בטוחה.

מרכז ההערכה ושיקום כישורי נהיגה יופעל כחלק משירות המשוך לגוף רפואי או מרכז טיפולי ו/או שיקומי מפוקח או לאקדמיה.

לרוב מהווה המרכז חלק משירותי הריפוי בעיסוק במסגרת הבריאות, כגון: במרכז רפואי – כללי, שיקומי, גריאטרי, בריאות הנפש; או בקהילה – במכונים בקופות, במסגרת שיקום יום, באקדמיה ועוד. בעתיד, יכול והמרכז יהפוך למכון ייעודי המופעל בשילוב משרדי ממשלה ובמיקום ייעודי לכך – כחלק ממגוון שירותים בתחום כשירות הנהיגה.

בכדי להקים מרכז ריפוי בעיסוק להערכה ושיקום כישורי נהיגה מומלץ להיעזר בהמלצה ל:

- דרישות מבנה בסיסיות בכדי להבטיח:

- ששטחי הטיפול יהיו נגישים ויאפשרו ביצוע של הבדיקות הנדרשות;

- שיהיה מקום למקם באופן מיטבי את הצידוד הנדרש.

- דרישות ציוד (מומלצות ומתעדכנות מעת לעת, בהתאם למתפתח בתחום בארץ ובעולם).

- כוח אדם מוכשר ומיומן.

ככלל, ההמלצה היא שבמרכז יבוצעו הערכות קליניות בשילוב עם הערכות נהיגה בפועל בהתאם לצורך (כמפורט בנספח 1).

דף הנחיות מומלץ מפורט יועבר על-ידי וועדת ההיגוי לשירות ריפוי בעיסוק שיפתח מרכז ייעודי להערכה ושיקום נהיגה בשירות הבריאות.